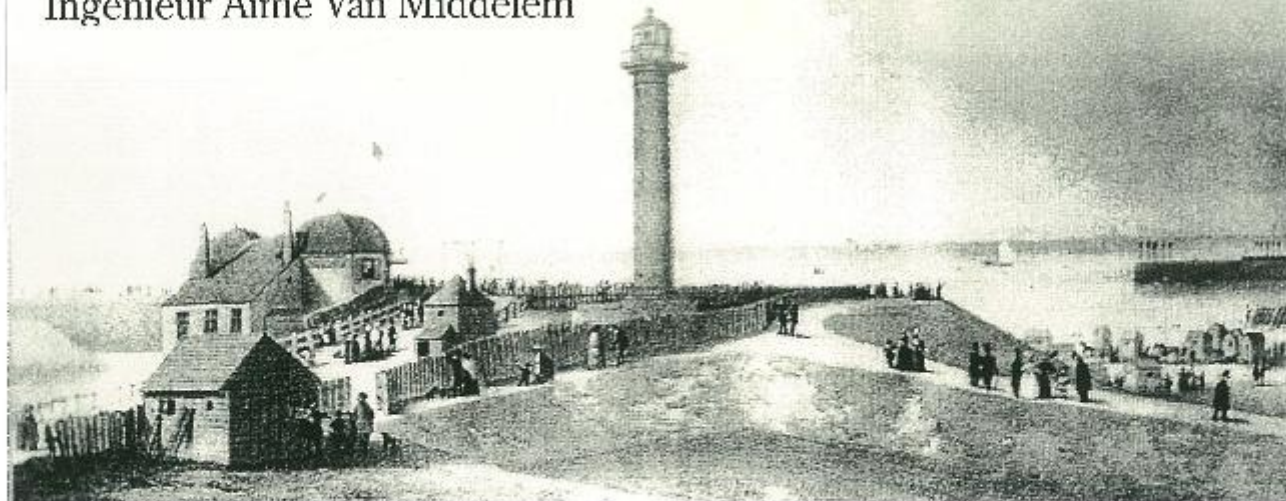

Historisch overzicht van de Vuurtorens van Knokke-Heist tot De Panne

Deel V - De vuurtorens van Oostende I

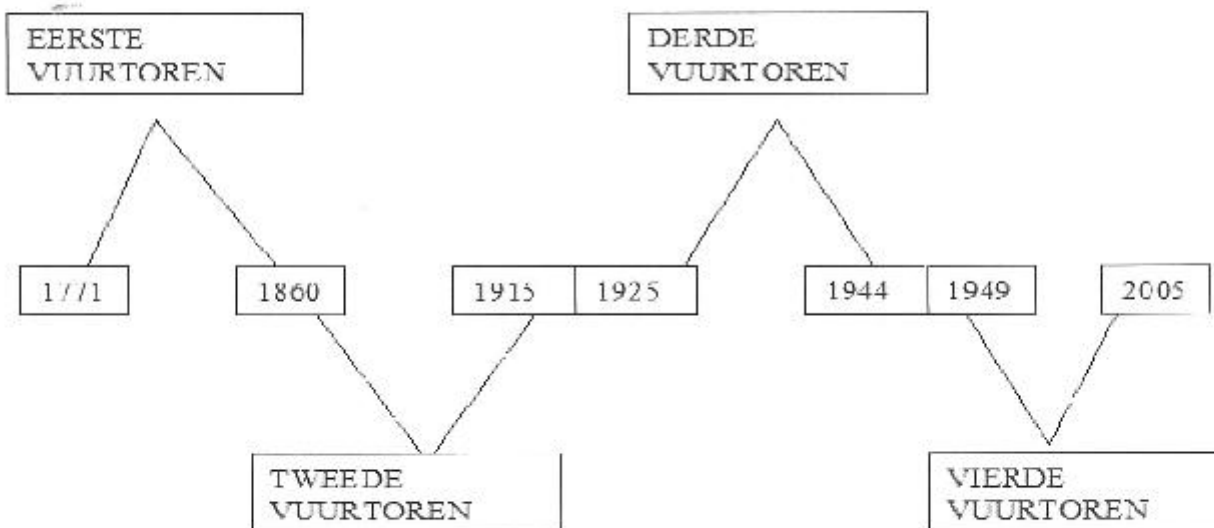
Ingenieur Aimé Van Middeltem

Indeling van de vuurtorens in 4 groepen

De vier vuurtorens met begin- en einddata van hun bestaan of werking.

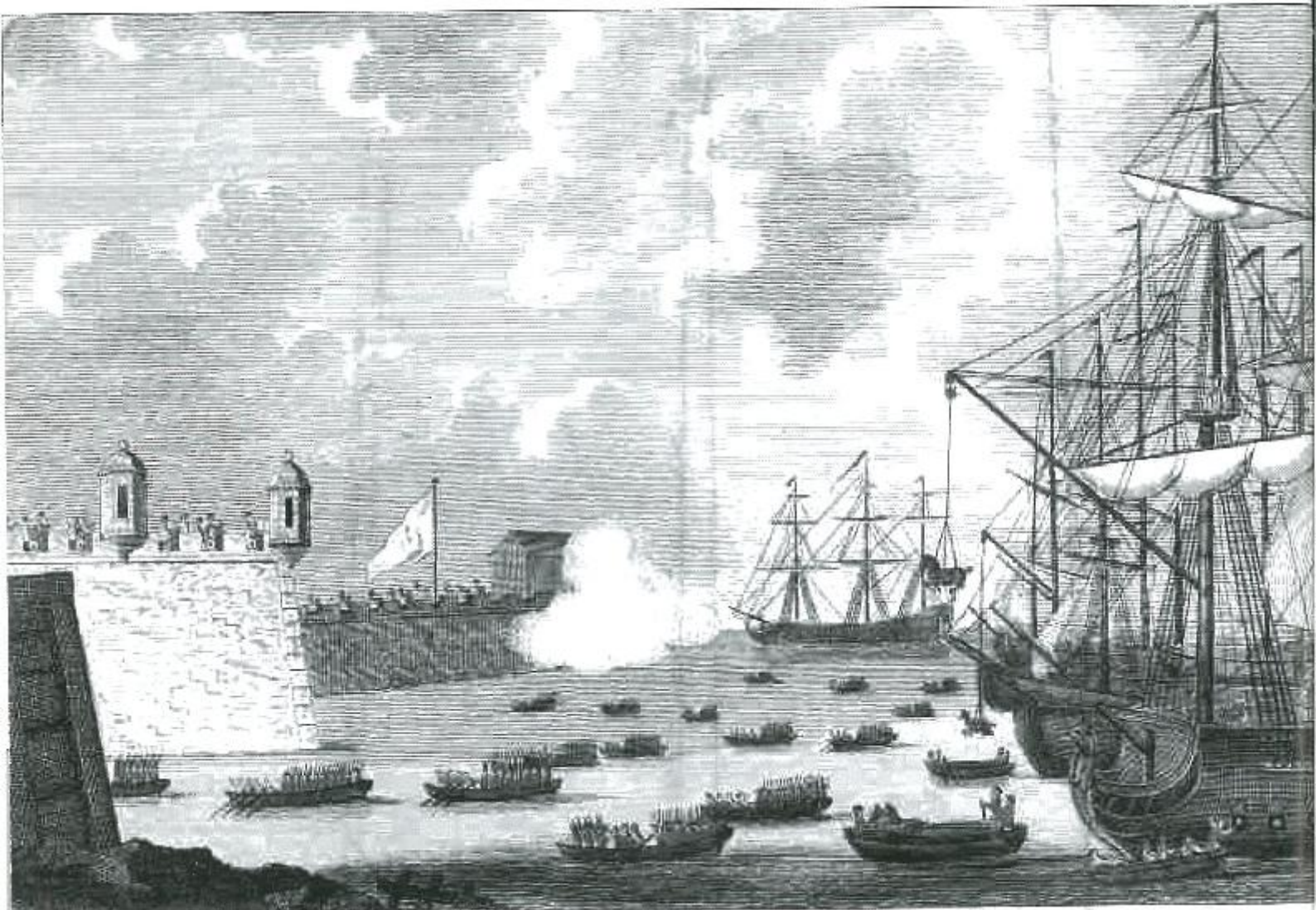
- Vuurtoren 1 : operationeel van 1771 tot circa 1860. Deed daarna dienst als 'Vlaggenstok' voor een korte periode. Vernield door de Duitsers in 1944.
- Vuurtoren 2 : operationeel sinds 1860 tot september 1915. Door de Duitsers en/of Engelsen vernield (ter discussie). Laatst genoemde datum september 1915. Gebouwd op de plaats van de huidige vuurtoren (2005).
- Vuurtoren 3 : gebouwd in 1925. Beschilderd in 1936 met wit-rode banden. Vernield door de Duitsers in september 1944.
- Vuurtoren 4 of 'Lange Nelle' : gebouwd in 1947/1949 en operationeel op 1/11/1949 werkt volledig automatisch.

De haven van Oostende

Als vestingsplaats was Oostende met water omringd. Met de steun van de Nederlandse en de Engelse hervormers kon weerwerk worden geboden tegen de Spanjaarden.

Later werd Oostende een schuilplaats voor zeerovers die als 't ware op de loer lagen om onmiddellijk in te grijpen en de buit veilig te stellen van de gestrande schepen.

Disembarkation of the British Troops and Horses at Ostend.

Published by W. Robinson & Co. Printers, No. 15, Strand, London.

Ontscheping van de Engelsen in Oostende op 30 maart 1793, met gefantaseerd zicht op de haven

Onder het bewind van Napoleon I werden Oostende, Calais en Dunkerque betrokken in de Atlantic Wall tegenover Engeland.

Dit betekent twee forten waarvan de ene dichtbij de huidige vuurtoren staat en de andere zich in de nabijheid van de renbaan bevond. Beide zouden instaan voor de verdediging van de haven.

Eerste vuurtoren (vlaggenstok) - Periode 1771-1859

Aanvankelijk moesten de zeevaarders, wilden zij een haven aandoen, langs de kusten varen. Hier en daar brandden dan, op de stranden, houtvuren die nog wat later vervangen werden door olielampen, hangend aan een mast die op een duintop werd geplaatst. Deze lampen werden, door de zeelui, 'vuerboeten' genoemd.

Het was in de 14e eeuw dat de toenmalige graaf Lodewijk van Male, ziende dat de scheepvaart groter werd, beloofde de vuurbakens aan de Vlaamse kust te verbeteren ten behoeve van de zeevaarders. De eerste vuurbakens in Oostende werden omstreeks 1367 vermeld in de stadsrekeningen en waren in feite houten bouwwerken die zich op de duinen en op de staketsels bevonden om aldus de weg aan te tonen naar veilige lig- en losplaatsen.

Gezien deze oriëntatie niet ten volle voldeed werd, in 1771, besloten een stenen vuurtoren te bouwen aan de westkant van de haven, op de plaats waar momenteel het zeelieden monument staat.

Na overleg met de diverse diensten van Keizerin Maria Thérésia van Oostenrijk, werd overgegaan tot de goedkeuring van de bouw van een vuurtoren in de haven van Oostende in het jaar 1771.

De toren werd verlicht door een buitenstaands vuur, meestal bestaande uit kolen en werd opgetrokken in Toscaanse stijl.

Deze nieuwe 34 meter hoge vuurtoren kwam er buiten de vestingwallen, in de duinen.

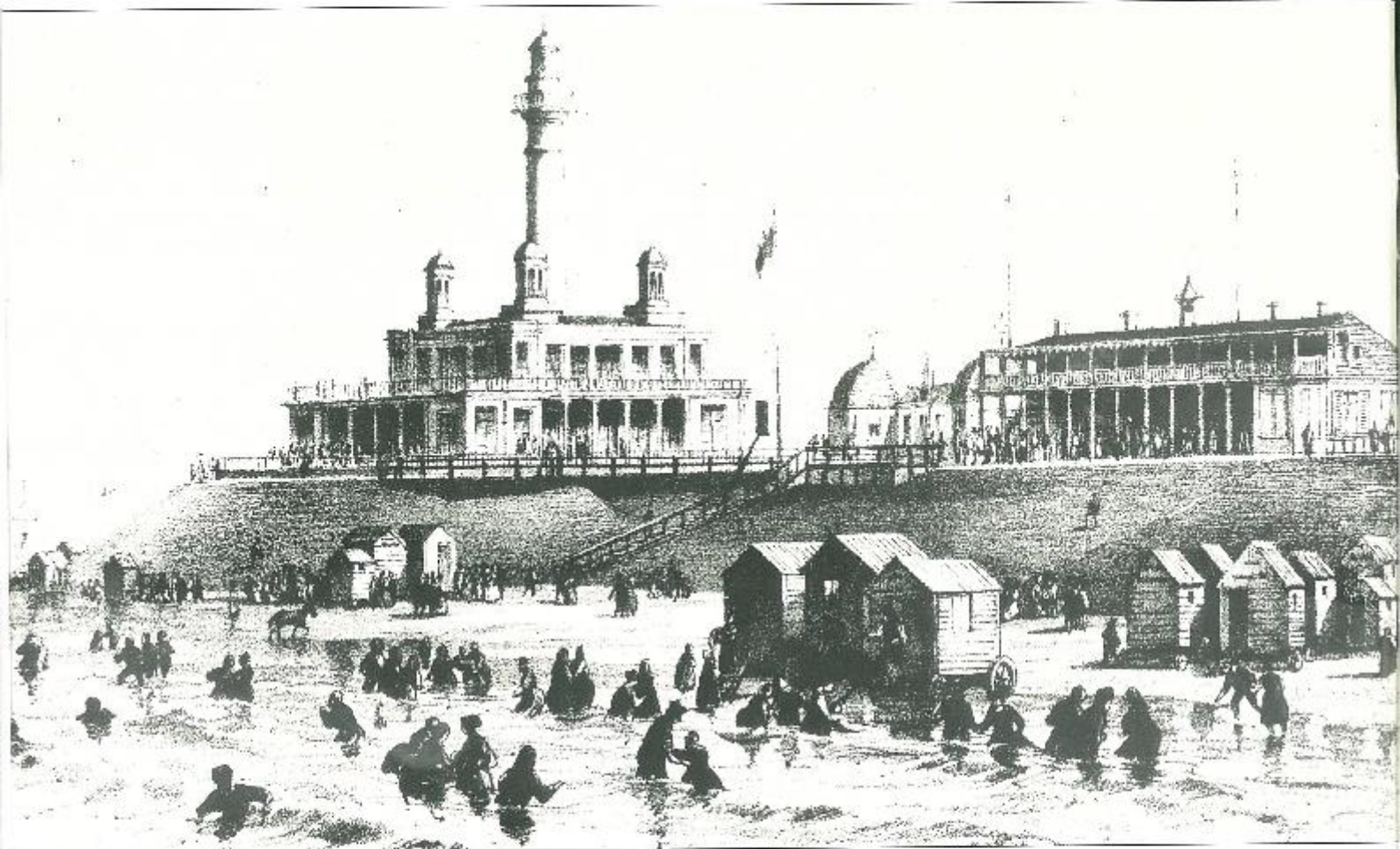
De inhuldiging greep plaats op 15 oktober 1771 in aanwezigheid van het voltallig College van Burgemeester en Schepenen en personaliteiten uit de diverse middens.

Op 18 oktober 1771 brandde het vuur op steenkool. Op aandringen van scheepvaartdeskundigen werd er overgeschakeld op lichtspiegels ter vervanging van steenkool. Het stoken met kolen heeft niettemin circa 5 jaren in beslag genomen.

Gedurende al die jaren diende men het vuur zorgvuldig te observeren vermits wegsplattende kolen of gensters een reëel brandgevaar inhielden, zonder te spreken over het ontstaan van brand in de toren zelf.

Ten slotte moet nog worden aangestipt dat de torenwachter nog andere opdrachten te vervullen had, zoals het doorseinen van de getijden, het strijken en hijsen van de vlaggen, het doorseinen van de gegevens voor de scheepvaart.

In 1846 werd rond de vuurtoren een houten paviljoen gebouwd dienstig als dans-, speel- en leeszaal 'Cercle du Phare'.

Bij het verhogen van de zeedijk in 1873, werd de voet van de vuurtoren gedeeltelijk bedolven.

Het licht brandde voor het laatst in de nacht van 31 december 1859, daarna kreeg de vuurtoren een nieuwe functie.

De Oostendenaars noemden deze vuurtoren de vlaggenstok, omwille van de vlag die er steeds wapperde. De toren verdween uiteindelijk uit het stadsbeeld in 1944, toen de Duitse bezetter hem beval af te breken. Vandaag staat op deze plaats het monument der Zeelieden.

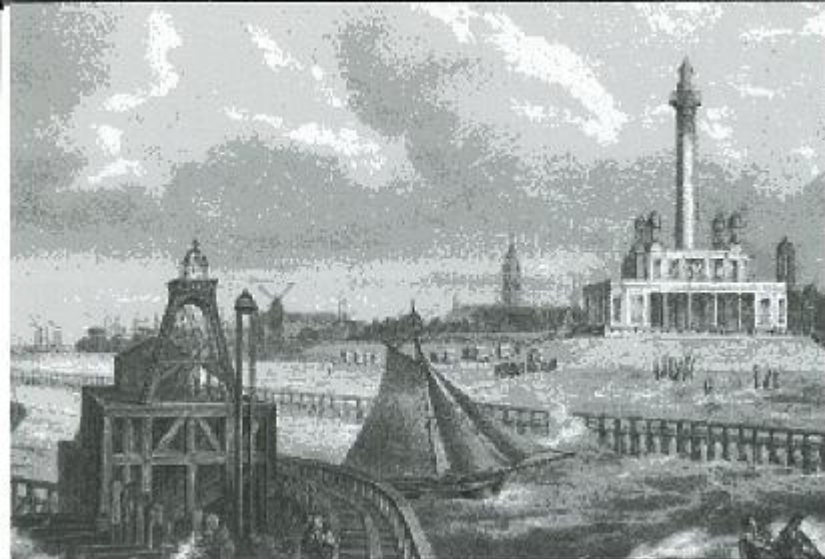
Het signaalvuur werd eerst gestookt met steenkool en voor de eerste maal ontstoken in de nacht van 15 oktober 1772.

Het gebouw zelf leek een stenen pilaar met bovenop een soort vergaarbak, waar de vuren in kwamen die werden gestookt met steenkool om aldus een veel sterker en bestendiger licht te verkrijgen. Deze soort verlichting gaf evenwel niet het vereiste resultaat zodat op 17 september 1776 overgegaan werd op het gebruik van olie. Nadat ook de spiegellantarens, door de inwerking van de zeelucht, niet meer voldeden werd overgegaan tot het gebruik van lenzen ontworpen door de Franse natuurkundige Fresnel.

14. OSTENDE — L'Ancien Phare, sur la Digue
The old Lighthouse, on the Parade

Door de groei van het toerisme aan onze kust en het optrekken van paviljoentjes en gebouwen langsheen de zeedijk, kwam ook, rondom deze eerste vuurtoren een paviljoentje tot stand dat bestond uit een leeszaal, een danszaal, een rookzaal, een café-restaurant en enkele salons. De 'Cercle du Phare' was de naam van het paviljoentje en werd druk bezocht tot na het openstellen van de eerste kursaal. Daarna lieten de bezoekers het afweten zodat het paviljoentje in 1877 werd gesloopt.

Overzichtelijke samenvatting gegevens vuurtoren (vlaggenstok) (1ste vuurtoren)

Bouwjaar	: 1771
Land	: België
Provincie	: West-Vlaanderen
Regio	: Noordzee
Plaats	: Oostende
Lengte Belgische kust	: 68 km
Positie	: Buiten bolwerk west van de haven
Type toren	: toren - piloon
Kostprijs	: 10.000 gulden, huisje inbegrepen
Aannemer	: DE WEZ, bouwmeester van de Koning
Grondvorm	: piloon + stevig huisje voor de wachter
Stijl	: Toscaanse bouwstijl, stenen piloon en op de piloon ijzeren tralicewerk waarin het vuur werd ontstoken
Materiaal	: witsteen
Lichthoogte in meters	: 100 voet (1 voet = 30,48 centimeter)
Monument	: vuurtoren op dezelfde plaats als het monument van de zeelieden
Huidige functie	: buiten werking, gesloopt in 1944 door de Duitse bezetter
In werking sedert	: 15 oktober 1771
Buiten dienst sedert	: 31/12/1859
Gesloopt sedert	: 1944
Radar	: neen
Strandgegevens	: fijn geel zand
Geëlektrificeerd	: neen
Geautomatiseerd	: neen
Geprogrammeerd	: neen
Oorlogsverleden 1914-1918	: heeft gewerkt tot 31.12.1859 en deed daarna dienst als 'vlaggenstok' die nog andere functies had
Oorlogsverleden 1940-1944	: werd door de Duitsers afgebroken in 1944
Inplanting in stads-omgeving (toeristisch)	: Ter hoogte van het monument van de Zeelieden De benaming van de eerste vuurtoren, met name de 'Vlaggenstok' is nog steeds aan de orde. De vlaggenstok bleef in dienst en in tussentijd werd er gewerkt aan een houten stelling in afwachting van de wederopbouw. Dit zou nog duren tot 1926.